

päroimällä laajalla peltoaukealla, jota halkoivat sähkö- ja puhelinlinjat. Tänne metsot 5—15 koiraan parvissa hakeutuivat aluksi sorakasoille jauhinkiviä hakemaan. Sittemmin linnuille annettiin lumelle kauraa, mitä ne käyttivätkin hyväkseen. Parhaimmillaan peltoaukealla oli yhdellä kertaa 40 koirasmetsoa, mutta ei yhtään koppeloa.

Kun Lapissa kieppissä yöpyvät metsot liikkuvat talvella lähinnä pienissä ryhmissä välttääkseen nisäkäspejoja, niin nämä Pohjanmaan koirasmetsot näyttävät asettavan helposti saatavilla olevan ravinnon etusijalle suhtautumisessaan ulkomaailmaan.

References

- KOIVISTO, I. 1956: Metsokannoissa tapahtuvista siirtymistä. — Suomen Riista 10:179—184.
- KOSKIMIES, J. 1957: Flocking behaviour in Capercaillie, *Tetrao urogallus* (L.), and Blackgame, *Lyrurus tetrix* (L.). — Papers Game Res. 18:1—32.
- PULLIAINEN, E. 1981: Flocking behaviour of the Capercaillie (*Tetrao urogallus*) and conservation strategy for the species. — In T. W. I. Lovell (ed.): Woodland Grouse 1981 (in press).
- PULLIAINEN, E. & O. JOENSUU 1980: Talviravinto liian yksipuolista? Ruokittujen teerien munien koostumus kertoo. — Metsästys ja kalastus 1980:2:20—21, 68.
- SEISKARI, P. & J. KOSKIMIES 1955: Ecological evidence of racial divergence in the Capercaillie, *Tetrao urogallus* L., in Finland. — Papers Game Res. 16:1—11.
- SULKAVA, S. 1964: Zur Nahrungsbiologie des Habichts, *Accipiter g. gentilis* (L.). — Aquilo, Ser. Zool. 3:1—103.
- VUOLANTO, S. 1972: Poimintoja riistaeläinten siipimerkintätuloksista 1962—69 (Summary: Some aspects of the results of game marking with wing-tags in Finland in 1962—69). — Suomen Riista 24:57—63.

Ääniltään tai ulkonäöltään poikkeavia varpuslintuja keväällä ja kesällä 1980

MARKKU VICKHOLM, ERKKI VIROLAINEN & PENTTI ZETTERBERG

Toukokuussa oleili Lammin biologisella asemalla hämmäntävästi laulava kirjosiippokoiras (MV, EV). Sää oli yleensä kaksijakoinen, osaksi kirjosiippoa, osaksi pajulintua. Osien järjestys vaihteli säkeestä toiseen. Välillä lintu esitti kokonaisen lajityypillisen säkeen tai — mikä yllättävintä — puhtaan pajulintusäkeen, jolloin sen erottaminen pajulinnusta laulun perusteella oli mahdotonta.

Toukokuun kymmenentenä lauloi Porin Pastuskerissa arvoituksellinen lintu, hyvin todennäköisesti *Phylloscopus* (EV). Lintua ei nähty. Sen laulu alkoi tavallisesti tilitaltin tiputtelulla, mutta vaihtui äkisti hieman vaisuhkoksi pajulinnun säkeeksi. Joskus lintu esitti pelkän tilitalttisäkeen, mutta ei kertaakaan pelkkää pajulintusäettä. Tämä ja varhainen ajankohta (tiltaltti oli tuolloin jo jokseenkin yleinen alueella, mutta pajulintua ei ollut vielä havaittu) viittaavat tiltaltiini.

Heinäkuun alkuvuikolla tapasimme (MV, PZ) Kuusamon Kiutakönkällä erikoisen *Fringilla*-koiraan. Yleisvaikutelma oli järrimäinen: mustaa, valkoista ja oranssipunaa. Värikyksen yksityiskohdissa lintu kuitenkin poikkesi melkoisesti kesäpukuisesta koirasjärristä. Rinta oli hailakan oranssi ja himmeänmustasta päästä puut-

tui kiilto kokonaan. Leuan ja kurkun oranssi oli mustansekainen, poskien musta taas oranssinsekainen. Selän musta jatkui alas hartioille (järrille tyypillinen hartian oranssi siis puuttui) ja siiven yläpinnan normaalisti leveämpi valkea poikkijuova oli kapea. Yläperä ja pyrstön yläpeitinhöyhenet olivat liki mustat! Lintu laului ahkerasti hieman ponnetonta peipon säettä. Kerran havaitsimme sen lähtevän ajamaan takaa ohilentävää peippokoirasta.

Em. kirjosiipon lisäksi oleili Lammin biologisella asemalla toukokuussa järripeippo, joka äänteli lentäessään aivan peipon tapaan *jyb, jyb* (MV, EV). Ulkonäkö, laulu ja venähtävä *dsjääe* olivat kuitenkin järrimäiset.

Linnustoomme kuuluu koko joukko lajeja (esim. kottarainen, kultarinta ja luhtakertunen), joiden laulusta milulta lajeilta omaksutut äänet muodostavat huomattavan osan. Kirjosiippo, *Phylloscopukset* ja järripeippo eivät kuitenkaan kuulu tällaisiin matkijoihin vaan ovat ns. säelaulajia, joilla laulu toistuu pääpiirteittäin samanlaisena säkeestä toiseen. Edellä kuvatut havainnot osoittavat kuitenkin näidenkin lajien kykenevän toistamaan vieraan lajin säettä. Kirjallisuudesta löytyy lisää esimerkkejä. Mikkola (1977) kertoo idänuunilinnun tavoin

laulavasta sirittäjästä ja sekä omaa että peukaloisen säettä esittävästä idänuunilinnusta. Hongellin (1977) Kalajoen suistossa tapaama kultasirkku lauloi oman säkeen lisäksi väliin erehdyttävästi pelto-, väliin keltasirkun tavoin. Peipon ääniä omaksuneet järripeipot ovat melko tavallisia (Hildén 1959, Mikkola 1977, Rasp 1979).

Laulu periytyy osittain perintötekijöiden, osittain oppimisen kautta. Thorpe (1958a, b) on tehnyt peipolla lukuisia perityn ja opitun osatekijän keskinäistä suhdetta valaisevia kokeita. Ensimmäisten elinviikkojensa aikana nuori peippokoiras oppii vanhoja peippokoiraita kuuntelemalla laulun tärkeimmät rakennepiirteet. Yksityiskohtien hioutuminen tapahtuu vasta seuraavana keväänä linnun alkaessa laulaa kilpaa muiden koiraiden kanssa. Mikäli nuori peippokoiras kuulee ensimmäisten elinviikkojensa aikana pelkäänsä vieraan lajin laulua, saattaa se oppia tämän. Vieraan lajin laulu ei kuitenkaan saa poiketa liiaksi peipon laulusta; esim. rakenteeltaan peipon laulua muistuttavan metsäkivissäkeen koeolosuhteissa kasvatetut koiraspeipot oppivat lähes täydellisesti (Thorpe 1958a, b). Monilla muilla lajeilla oppiminen ei kuitenkaan ole niin valikoivaa kuin peipolla (Catchpole 1979). Lammin kirjosiippo ja järripeippo sekä Porin (todennäköinen) *Phylloscopus* ovatkin ilmeisesti laulun oppimisen kriittisessä vaiheessa kuulleet jatkuvasti vieraan lajin ääniä ja omaksuneet ne tällöin osittain.

Kuusamon *Fringilla*-koiras oli todennäköisesti järripeipon ja peipon risteytymä. Lajit ovat lähisukuisia ja pesivät esim. Kiutakönkällä rinta rinnan, joten edellytykset risteyntymiseen ovat hyvät. Harri Hongisto ja Jyrki Lausamo tapasivat kesäkuussa 1976 Vantaan Mustavuorella *Fringilla*-koiraan (Lukkarinen 1977), jota he arvelivat peipon ja järin risteytymäksi ja joka muistutti melkoisesti Kuusamossa näkemämme lintua: kuten järrikoiras, mutta kurkku oli tumma ja yläperä peipolle tyypillisesti vihreä. Tämänkin koiras lauloi ponnottomia peipon säkeitä. Ilmeisesti lintu oli pariutunut peiponaaeran kanssa.

Kiitokset. Jyrki Lausamo luki kirjoituksen ja antoi neuvoja sen parantamiseksi.

Summary: *Passerines with atypical sounds or plumage in 1980*

Three cases are reported where a passerine had adopted nonspecific calls or songs in addition to its specific ones. Two of these birds were observed in early May near the Lammi

Biological Station. One was a male Brambling having a typical Chaffinch flight call, the other a male Pied Flycatcher able to present a song exactly similar to that of the Willow Warbler. The Brambling was otherwise typical of its species. The Pied Flycatcher's song usually consisted of both the specific song and the Willow Warbler song, the sequence of the two parts varying. On 30 May a (probable) *Phylloscopus* male with an atypical song was heard but not seen in Pori. The song usually started with a Chiffchaff phrase but changed abruptly to a somewhat muffled Willow Warbler phrase. The probable explanation of these cases is that the birds had been continually exposed to nonspecific bird sounds during the critical period of song learning and adopted some of the alien sounds.

An evident hybrid between the Brambling and the Chaffinch was found in July in Kuusamo. The general appearance was that of a male Brambling, but there were several deviating details (e.g. the upper rump was blackish and the shoulders were black without any orange). The song closely resembled that of the Chaffinch, though it was not quite as vigorous.

Kirjallisuus

- CATCHPOLE, C. K. 1979: Vocal communication in birds. — *Studies in Biology* 115. London.
- HILDÉN, O. 1959: Järripeippo, *Fringilla montifringilla*, jolla oli peipon ääni. — *Luonnon Tutkija* 63:88.
- HONGELL, H. 1977: Kultasirkku matkijana (Summary: Yellow-breasted Bunting imitating the songs of the Yellowhammer and Ortolan Bunting). — *Ornis Fennica* 54:138.
- LUKKARINEN, T. 1977: Kesähavainnot 1976. — *Tringa* 4:7—13.
- MIKKOLA, K. 1977: Toisen lajin säettä laulavia *Phylloscopus*-yksilöitä (Summary: Two *Phylloscopus* males with nonspecific songs). — *Ornis Fennica* 54:38.
- RASP, P. 1979: Järripeippo laulanut peipon säkeellä. — *Ornis Karelica* 5:111.
- THORPE, W. H. 1958a: The learning of song patterns by birds, with especial reference to the song of the Chaffinch *Fringilla coelebs*. — *Ibis* 100:535—570.
- THORPE, W. H. 1958b: Further studies on the process of song learning in the Chaffinch (*Fringilla coelebs gengleri*). — *Nature Lond.* 182:554—557.